

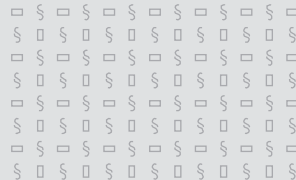

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Platební služby online v Evropské unii

Regulace finančních služeb online
v Evropské unii, podzim 2012

Libor Kyncl

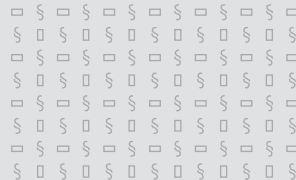
Vytvořeno v rámci projektu Jean Monnet Module EUROFSonline - European Union Regulation of Financial Services online

- Grantová smlouva č.: 175798-LLP-1-2010-1-CZ-AJM-MO, financováno: Generální ředitelství Vzdělávání a kultura (EAC), Evropská komise, příspěvek EU: 19164,60 EUR, příjemce dotace: Masarykova univerzita, Žerotínovo nám. 617/9, 601 77 Brno, Česká republika

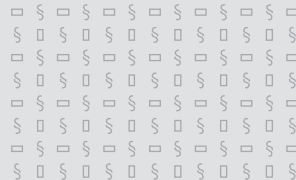
Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

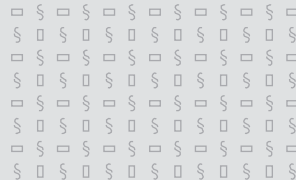
Bankovníctví a elektronické bankovníctví

- El. Bankovníctví = bankovní služby umožňující užití platebních prostředků a platební služby, které jsou realizovány elektronicky
- Bankovníctví = dvě základní služby - vklad a úvěr
- Dnes převážná většina bankovních služeb realizována bezhotovostně a elektronicky, evidence v rámci bankovních informačních systémů
- regulace finančním právem
 - v nefiskální části (měnové a devizové právo, veřejné bankovní právo)
 - též soukromoprávní aspekty patřící do oblasti obchodního práva

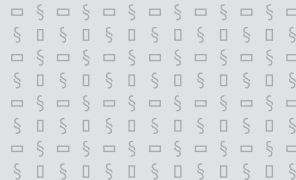
Regulace platebních služeb v bankovníctví

- spojení soukromoprávní a veřejnoprávní regulace
 - Závazkové právo dle obchodního nebo občanského zákoníku
 - Smlouva o běžném účtu § 708 an. ObchZ, smlouva o úvěru § 497 an. ObchZ, smlouva o vkladovém účtu § 716 an. ObchZ
 - + soukromoprávní části - úprava spotřebitelských smluv v ObčZ
 - + soukromoprávní úprava v rámci ZPS
 - Veřejnoprávní dohled na tomto úseku
 - Dohled České národní banky
 - Licenční a povolovací řízení, souhlas ex ante
 - Povinné notifikace
 - Vzorové obchodní podmínky
 - Řešení sporů
 - Notifikační povinnost poskytovatele podle zákona o finančním arbitrovi

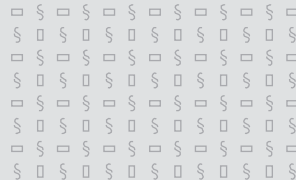
Subjekty platebního styku

- ne vždy jsou do užití služby zapojeny všechny
- **Klient**
 - Plátce, příkazce
 - Držitel/uživatel platebního prostředku (platební karty, homebankingu nebo telefonu...)
- **Poskytovatel služeb (legislativní zkratka „poskytovatel“)**
 - Banka,
 - Spořitelní a úvěrní družstvo,
 - Poskytovatel telekomunikačních služeb...
- **Příjemce platby**
 - Příjemce
 - Obchodník,
 - Jiná banka...

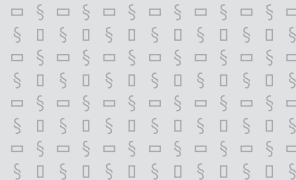
Smluvní základ platebního styku

- Smlouva o ...
 - (běžném účtu, vkladovém účtu, úvěrovém účtu, užívání internetového bankovníctví, užívání platební karty...), i kombinace více smluv
 - může být dodatek k předchozím smlouvám
- Zvláštní obchodní podmínky pro vydávání a užívání platebních prostředků
- Všeobecné obchodní podmínky (musí na ně být explicitní odkaz ve smlouvě)

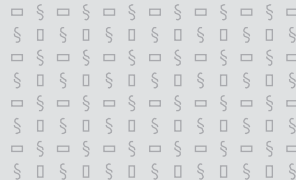
Peněžní prostředky

- a) bankovky (+ státovky),
- b) mince (oběžné, pamětní),
- c) bezhotovostní peněžní prostředky (skripturální peníze, bankovní peníze - peníze na účtu),
- d) elektronické peníze (peníze na kartě s elektronickými penězi, v mobilu, v mikroplatebním systému),
- e) virtuální peníze

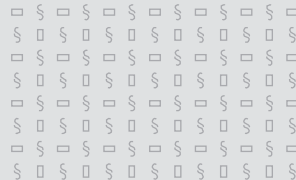
Platební služby

- Platební služby = právní vztahy
 - poskytovatelů platebních služeb a
 - uživatelů platebních služeb
- Speciální skupina platebních služeb - platební služby poskytované uživateli, který je spotřebitelem
 - spotřebitel = každá fyzická osoba, která
 - uzavírá smlouvu s poskytovatelem nebo vydavatelem elektronických peněz nebo,
 - s nimi jinak jedná mimo rámec své podnikatelské činnosti anebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání.

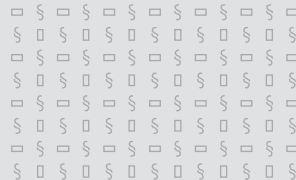
Platební služby - výčet

- služba umožňující vložení hotovosti na platební účet vedený poskytovatelem,
- služba umožňující výběr hotovosti z platebního účtu vedeného poskytovatelem,
- provedení převodu peněžních prostředků
 - 1. z podnětu plátce,
 - 2. z podnětu příjemce na základě souhlasu, který plátce udělil příjemci, poskytovateli příjemce nebo svému poskytovateli, a to bez použití platebního prostředku k udělení tohoto souhlasu (dále jen „inkaso“), nebo
 - 3. na základě podnětu daného platebním prostředkem,
 - 4. ostatní,

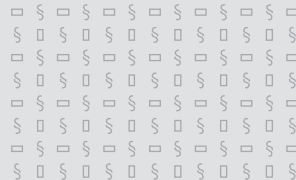
Platební služby - výčet

- provedení převodu peněžních prostředků, kterým je poskytnut úvěr uživateli poskytovatelem,
- vydávání a správa platebních prostředků a zařízení k přijímání platebních prostředků,
- provedení převodu peněžních prostředků, při němž plátce ani příjemce nevyužívají platební účet u poskytovatele plátce, nebo
- provedení platební transakce poskytovatelem služeb elektronických komunikací, jestliže je souhlas plátce s provedením plat. transakce dáván prostřednictvím elektronického komunikačního zařízení.

Smlouva o platebních službách

- Smlouvou o platebních službách se poskytovatel zavazuje uživateli
 - provádět pro něho platební transakce ve smlouvě jednotlivě neurčené („rámcová smlouva“),
 - provést pro něho jednotlivou platební transakci neupravenou rámcovou smlouvou („smlouva o jednorázové platební transakci“)
 - rámcová smlouva může stanovit podmínky pro vedení platebního účtu.

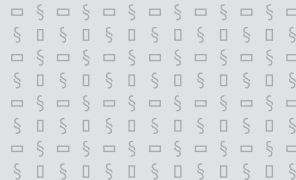
Subjekty oprávněné poskytovat platební služby

- Banky, zahraniční banky a zahraniční finanční instituce,
- Spořitelní a úvěrní družstva pro své členy,
- Instituce elektronických peněz a zahraniční instituce elektronických peněz,
- Vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu,
- Zahraniční platební instituce
- Poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu
- Česká národní banka

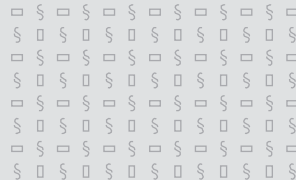
Platební transakce

- a) vložení peněžních prostředků na platební účet,
- b) výběr peněžních prostředků z platebního účtu,
- c) převod peněžních prostředků.

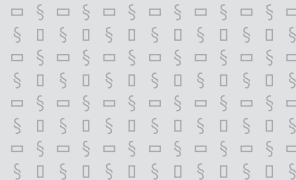
Lhůty k provádění platebních transakcí

- Pro vnitrobankovní platební transakce: lhůta 0 dní, lze prodloužit o 1 den při směně měn (§111 ZPS)
- Pro vnitrostátní platební transakce - mezi bankami v rámci ČR: lhůta 1+0 pracovních dní (od přijetí platebního příkazu poskytovatelem plátce po připsání prostředků na účet poskytovatele příjemce 1 pracovní den, připsání prostředků na účet příjemce v rámci téhož dne)
- Pokud poskytovatel příjemce přijme peníze o víkendu, připíší se příjemci následující pracovní den
- Diagramy vizte druhou prezentaci

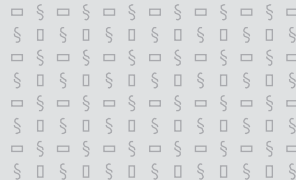
Lhůty k provádění platebních transakcí II

- Pro přeshraniční platební transakce - mezi bankami v rámci EU a EHP: lhůta 1+0 pracovních dní zachována, která může být smluvně prodloužena o 1, popř. o 3 pracovní dny - podmínky v § 109 odst. 2 a 3
- Pro mezinárodní platební transakce - s bankami vně EU a EHP: lhůty nejsou stanoveny, pak stanoveny pouze smlouvou mezi poskytovatelem a uživatelem platebních služeb (tj. mezi bankou a příkazcem)

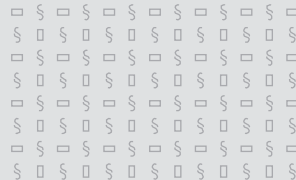
Platební prostředky

- platební prostředek = zařízení nebo soubor postupů dohodnutých mezi poskytovatelem a uživatelem, které jsou vztaženy k osobě uživatele a kterými uživatel dává platební příkaz,
- platebním příkaz = pokyn poskytovateli, jímž plátce nebo příjemce žádá o provedení platební transakce,
- - ze zákona nevyplývá, že by platební prostředky musely být elektronické! Zahrnují i telefonické a dokumentární platební prostředky.

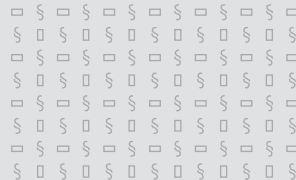
Platební prostředky

- 1) prostředek vzdáleného přístupu k peněžní hodnotě
- 2) elektronický peněžní prostředek
- 3) dokumentární platební prostředek
- 4) ostatní platební prostředky
- dělení v bodech 1-2 bylo obsaženo ve staré právní úpravě
- nová právní úprava již toto dělení neobsahuje, z hlediska teoretického i praktického má toto dělení smysl i nadále!

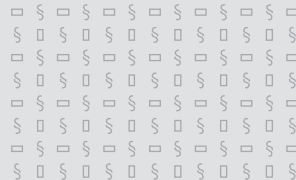
Elektronické peněžní prostředky

- užší než platební prostředky
- elektronický peněžní prostředek je nabit elektronickými penězi
- Prakticky buď karta s elektronickými penězi, čip mobilního telefonu nabitý elektronickými penězi nebo mikroplatební systém
- uchovává peněžní hodnotu v počítačové paměti sebe sama
- peněžní hodnota v elektronickém peněžním prostředku může být zároveň evidována i jinde, ale není to podmínkou (pro daňové a účetní účely vydavatele, pro případ ztráty EPP)

Elektronické peněžní prostředky

- Povinnost uskutečnění zpětné výměny elektronických peněz
- Podmínkou však je: aby byl přijímán jako platební prostředek i jinými osobami než vydavatelem - rozdíl např. proti kartám v menze MU (pouze předplacená stravovací služba jednoho subjektu - MU)
- V praxi např. karty autobusových přepravců - prodej jízdenek
- http://www.cnb.cz/cnb/JERRS.WEB15.BASIC_LISTING_RESPONSE_3?p_lang=cz&p_hie=HU&p_rec_per_page=108&p_ses_idx=183

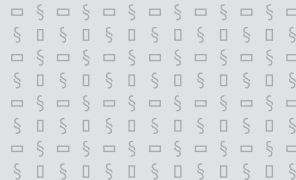
Elektronické peníze

- = peněžní hodnota - ekvivalent klasických peněz - bez hmotné podoby splňující pojmové znaky:
 - 1) pohledávka za vydavatelem elektronických peněz
 - 2) uchovávaná elektronicky - na elektronickém peněžním prostředku
 - 3) vydávaná proti přijetí peněžních prostředků bezhotovostních, bankovek nebo mincí
 - 4) přijímaná jako platební prostředek i jinými osobami než vydavatelem
- = eMoney = EP
- X bankovní peníze/skripturní peníze/
bezhotovostní pen. prostředky/virtuální peníze

Vydávání elektronických peněz

- K vydávání oprávněny pouze:
 - Banky, zahraniční banky a jiné zahraniční finanční instituce,
 - Spořitelní a úvěrní družstva pro své členy,
 - Instituce elektronických peněz a zahraniční instituce elektronických peněz,
 - Vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu,
 - Česká národní banka.

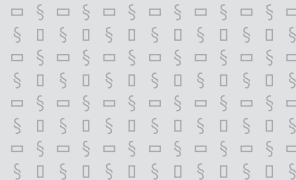
Povinná zpětná výměna u EP

- zpětnou výměnu elektronických peněz v nominální hodnotě za mince, bankovky nebo bezhotovostním převodem na účet
- provádí vydavatel elektronických peněz
- v době platnosti EP
- na požádání držitele elektronických peněz
- Není oprávněn za službu zpětné výměny požadovat úplatu s výjimkou náhrady nákladů nezbytných k provedení zpětné výměny.

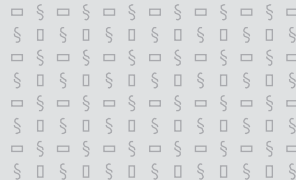
Povinná zpětná výměna u EP

- Vydavatel může stanovit minimální částku pro zpětnou výměnu - nesmí překročit částku odpovídající 10 eurům.
- Vydavatel informuje před vydáním elektronických peněz zájemce o vydání elektronických peněz určitě a srozumitelně o podmínkách zpětné výměny.

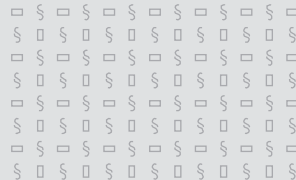
Prostředek vzdáleného přístupu k peněžní hodnotě

- umožní přístup na platební účet (např. běžný účet) a provedení platební transakce
- peněžní hodnota existuje kompletně mimo prostředek VPkPH (tzv. bankovní peníze / skripturální peníze / bezhotovostní peněžní prostředky - nejedná se o elektronické ani o virtuální peníze!)
- vázány na běžný/spořicí/úvěrový účet nebo na zúčtování ex post od poskytovatele služeb (telekomunikační operátoři jako poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu)

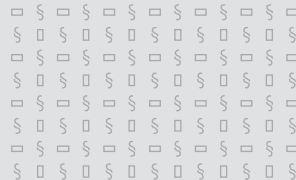
Prostředky vzdáleného přístupu k peněžní hodnotě v praxi

- 1) platební karty
- 2) internetbanking, phonebanking, WAP banking, EDI - přístup k běžnému / spořicímu / úvěrovému účtu/ům přes internet, jinou datovou síť nebo telefonicky
- 3) GSM banking (M-platby přes mobil), homebanking, EDI - přístup k běžnému / spořicímu / úvěrovému účtu/ům za využití software v mobilním telefonu, instalovaného software nebo informačního systému
- 4) přístup k peněžní hodnotě prostřednictvím služeb telekomunikačních operátorů - např. dárcovské SMS - dříve diskutabilní, zda se jedná o platební službu a o platební prostředek, dle aktuální praxe ano

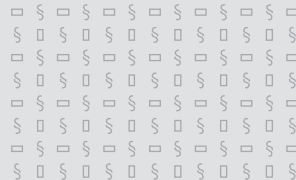
Platební karta

- = platební prostředek, prostředek vzdáleného přístupu k peněžní hodnotě
- držitelé umožňuje vybírat hotovost na přepážkách bank, z bankomatů, platit za zboží a služby obchodníkům fyzicky i na internetu...
- lze vybírat/platit peníze do výše zůstatku na běžném/spořicí účet, do výše kontokorentu, do výše disponibilního úvěru případně do výše smluvně stanoveného limitu

Dělení platebních karet

- Debetní (napojení na běžný/spořicí účet)
- Kreditní (napojení na úvěr, nutno splatit do stanoveného času od platby)
- Charge (obdoba kreditní karty, nutné ji splácet dávkově vždy po uplynutí termínu)
- Nákupní úvěrové (kreditní karty vydávané nebankovními institucemi - vázané na spotřebitelské úvěry)
- Tzv. odložený debet

Dělení platebních karet

- Elektronické (mají čip nebo magnetický proužek, „vryté“ údaje na líci)
- Embosované (reliéfně vyražené vystouplé údaje na líci nebo označena „embossed“, případně obojí, může i nemusí mít čip a magnetický proužek, často dnes jednu z technologií má)
- Virtuální (plně elektronické) karty ve formě čísla a verifikačního kódu (karta fyzicky neexistuje)

Dělení platebních karet

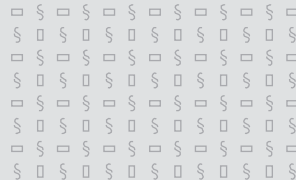
- Podle státu vydání karty - subjektivní:
 - Domácí
 - Zahraniční
- Podle státu/ů, kde je karta použitelná - objektivní:
 - Vnitrostátní
 - Mezinárodní

Příklady karet

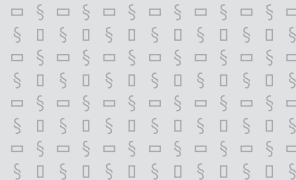

- Která z nich je embosovaná a která elektronická?

Způsoby použití platebních karet (typy terminálů)

- Bankomat = ATM (Automated Teller Machine) - banka vs. držitel karty
- Terminál u obchodníka (použije se magnetický proužek nebo čip)
- Imprinter u obchodníka (pouze embosované karty, tzv. Žehlička, použití ve vlacích, luxusních restauracích a hotelích)
- Internetové platební terminály obchodnické - speciální (Amazon, Blizzard Entertainment, ...)
- Internetové platební terminály bankovní - všeobecné (př. standard 3D-Secure)

Obecnost platebních prostředků

- Platební prostředky lze též dělit podle jejich obecnosti:
 - Platební prostředky k provádění platebních transakcí (platební karty, dokumentární platební prostředky)
 - Platební prostředky všeobecně použitelné
 - K uskutečnění platební transakce
 - K uskutečnění operace s peněžními prostředky, která není platební transakcí
 - Ke změnám smluvních podmínek platebního prostředku nebo jiného platebního prostředku
 - Ke změnám smluvních podmínek platebního účtu, ke kterému platební prostředek patří

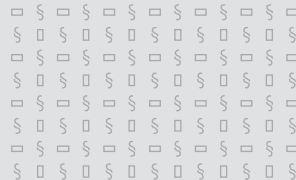
Internetbanking (fakultativní materiál)

- Všeobecně použitelný platební prostředek
- Přístup k platebnímu účtu přes internetovou stránku mající autentizovanou část - autentizace pomocí jména, hesla, dalších čísel, certifikátu, jejich kombinací nebo dalších metod.
- Pro svoji funkci potřebuje výhradně připojení na internet a webový prohlížeč.

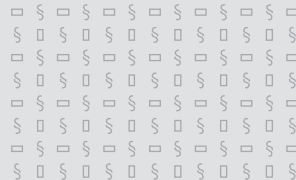
Homebanking (fakultativní materiál)

- Všeobecně použitelný platební prostředek
- Přístup k platebnímu účtu přes software nainstalovaný na PC - program může mít autentizovanou část, může mít formu apletu - autentizace pomocí jména, hesla, dalších čísel, certifikátu, jejich kombinací nebo dalších metod.
- Jedná se o software poskytovaný klientovi bankou. Banka odpovídá za funkci software.

Netbanking = EDI (fakultativní materiál)

- Obvykle využíváné společnostmi, nikoli jednotlivci, lze jimi zpracovat tisíce plateb denně. Často má různé úrovně přístupu.
- Návaznost informačního systému zákazníka na informační systém banky (jiného poskytovatele služeb) např. prostřednictvím modulu
- Využívá rozhraní banky, kterému předává ve smlouvě s bankou stanovená data ve stanoveném formátu.

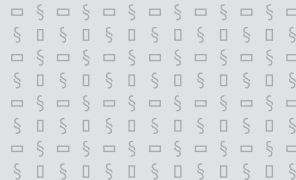
Netbanking = EDI - odpovědnost (fakultativní materiál)

- Při chybě rozhraní banky či chybě IS banky zodpovídá za způsobený protiprávní stav (či za způsobené nezamýšlené následky) banka. (Data o platbách byla bance dodána korektně, ale byla bankou nesprávně zpracována, platební transakce proběhly nesprávně.)
- Při chybě připojeného IS klienta zodpovídá klient. (Data o platbách byla nesprávně dodána bance.)
- Lze smluvně ujednat odlišnou úpravu odpovědnosti.

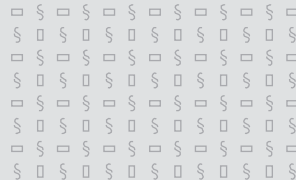
WAPbanking (fakultativní materiál)

- Obdobné jako u internetového bankovníctví.
- Místo běžných HTML stránek využívá speciálního protokolu - WAP. Je vyžadován pouze obecný software, tj. prohlížeč pro WAP.
- V současné době na ústupu, neboť novější telefony podporují přímo internetové bankovníctví.

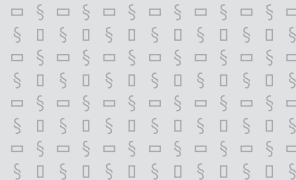
GSMbanking (fakultativní materiál)

- Obdobné jako homebanking - rozdíl v provozování výhradně v mobilním telefonu.
- Rozdíl proti wapbankingu je v povaze software (nejedná se o prohlížeč) - software je umístěn v mobilním telefonu a využívá protokolu GSM k přenosu dat z mobilního telefonu na server poskytovatele služeb.
- Důležitá osoba dodavatele programu pro GSM banking - banka, operátor, distributor telefonu - od toho se odvíjí odpovědnost za funkčnost - lze se jí zprostit, resp. přenést na klienta.

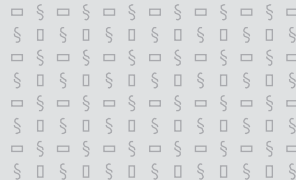
Placení pomocí mobilního telefonu (fakultativní materiál)

- Rozdíl oproti GSMbankingu - jedná se o služby placené ex post z kreditu v telefonu nebo ze zúčtování za tarifní služby poskytované v telefonu
- Diskutabilní, zda se týká o platební služby - kritérium: užití zaplacené služby v rámci mobilního telefonu (např. melodie) => není platební služba, není platební prostředek x užití služby mimo mob. telefon => je platební prostředek (např. dárcovská SMS)

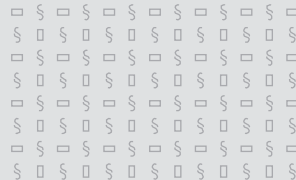
Informační povinnost při vydání platebního prostředku uživateli

- Poskytovatel povinen uživateli poskytnout s dostatečným předstihem informace určitě a srozumitelně v úředním jazyce státu, v němž je platební služba nabízena, nebo v dohodnutém jazyce:
 - 1. popis opatření, která musí uživatel přijmout na ochranu jeho personalizovaných bezpečnostních prvků, a informace o způsobu, jímž má uživatel oznámit ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití platebního prostředku,
 - 2. podmínky, za nichž může poskytovatel zablokovat platební prostředek, bylo-li to dohodnuto.

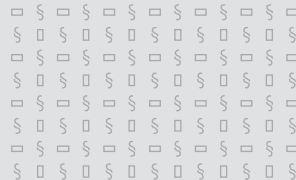
Odpovědnost držitele platebního prostředku

- Oproti předchozí právní úpravě se u zneužití, neoprávněného užití a neautorizovaného užití uplatňuje dělená odpovědnost, dřívější absolutní odpovědnost poskytovatele byla opuštěna.
 - Primárně odpovídá poskytovatel, např. vydavatel platební karty, poskytovatel int. bankovníctví.
 - V zákonem stanovených případech odpovídá i držitel platebního prostředku.
 - Příklad povinností držitele platebního prostředku: používat jej v souladu s rámcovou smlouvou včetně bezpečnostních prevenčních povinností, oznámit poskytovateli nebo jeho zmocněnci odcizení, zneužití nebo neautorizované použití platebního prostředku.

Odpovědnost držitele platebního prostředku - limity

- Držitel karty odpovídá za neautorizované platební transakce do částky odpovídající 150 eurům, pokud transakce byly způsobeny použitím ztraceného nebo odcizeného platebního prostředku nebo zneužitím platebního prostředku, když držitel nezajistil ochranu jeho personalizovaných bezpečnostních prvků. - § 116/1 ZPS
- Držitel karty odpovídá za užití platebního prostředku v plném rozsahu, pokud je způsobil svým podvodným jednáním nebo tím, že úmyslně nebo z hrubé nedbalosti porušil povinnosti držitele platebního prostředku. - § 116/1 ZPS

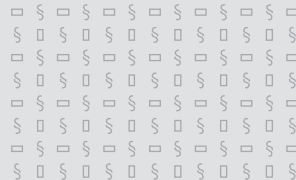
Rozhodování sporů v oblasti platebních prostředků

■ Finanční arbitr

- jedná ve správním řízení, speciální správní orgán pro tuto oblast
- rozhoduje podle zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi
- dvoustupňové řízení, bezplatné
- <http://www.financniarbitr.cz> - výroční zprávy, přehled řešených případů

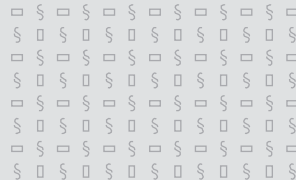
■ Soud

- spory řešeny v rámci občanského soudního řízení
- soudní poplatky

Dohled v oblasti platebních prostředků

- Vykonává Česká národní banka v rámci sjednoceného dohledu nad finančním trhem
- Při protiprávním stavu vydává opatření k nápravě pro obnovení souladu s právem
- Ukládá pokuty až do výše 50.000.000 Kč
- Rozhoduje ve správním řízení

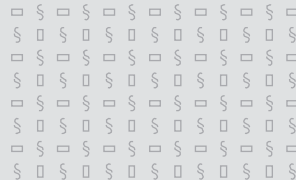
Seznamy vedené subjektem dohledu

- Česká národní banka vede
 - a) seznam platebních institucí,
 - b) registr poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu,
 - c) seznam institucí elektronických peněz,
 - d) registr vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu,
 - e) seznam obdobných zahraničních institucí působících v ČR.
 - ...

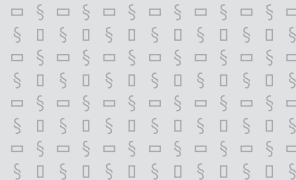
Seznamy vedené subjektem dohledu

- Seznamy uveřejněny na internetu, lze do nich nahlížet v ústředí a pobočkách České národní banky
- <http://www.cnb.cz>
- Seznamy předávány subjektům v rámci veřejné správy a dalším orgánům státu

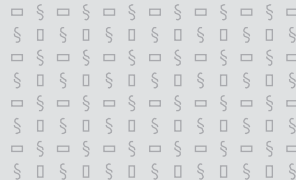
Instituce elektronických peněz

- Akciová společnost nebo evropská společnost
- Se sídlem v ČR
- Povolení k činnosti instituce elektronických peněz od ČNB
- Činností vydávání elektronických peněz
- Nesmí poskytovat úvěry ani nabývat podíl na základním kapitálu nebo hlasovacích právech jiných osob.
- Vztahují se na ni pravidla pro výpočet kapitálové přiměřenosti obdobně jako u bank.

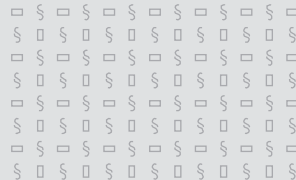
Instituce elektronických peněz

- Počáteční základní kapitál alespoň 1 000 000 eur.
- Oprávnění poskytovat platební služby.
- Oprávnění vydávat elektronické peníze.
- Na rozdíl od vydavatele elektronických peněz malého rozsahu nemá IEP absolutní omezení množství elektronických peněz, které může vydat, ale je vázán kapitálovou přiměřeností (nemůže vydat více elektronických peněz, než na kolik je kapitálově vybaven)
- IEP povinna investovat peněžní prostředky ve výši svých finančních závazků z vydaných elektronických peněz pouze do aktiv s nízkým rizikem.

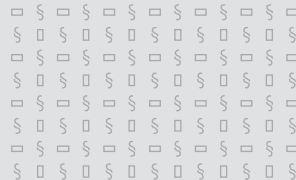
Poskytovatel platebních služeb malého rozsahu

- = subjekt oprávněný poskytovat platební služby na základě zápisu do registru poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu.
- oprávněn poskytovat platební služby pouze tehdy, jestliže měsíční průměr částek jím provedených platebních transakcí v Evropském hospodářském prostoru (včetně platebních transakcí provedených prostřednictvím jeho obchodních zástupců) za posledních 12 měsíců nepřesahuje částku odpovídající 3 000 000 eur.

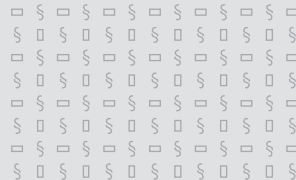
Vydavatel elektronických peněz malého rozsahu

- = subjekt oprávněný vydávat elektronické peníze pouze tehdy, jestliže jeden platební prostředek vydaný držiteli uchovává elektronické peníze nejvýše v částce odpovídající 150 eurům
- ČNB zapíše do registru vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu žadatele
 - a) jehož obchodní plán pro vydávání elektronických peněz je podložen reálnými ekonomickými propočty a je v souladu se zákonnými podmínkami,
 - b) u něhož nenastala skutečnost, která zakládá pře- kážku provozování živnosti podle zákona upravu- jícího živnostenské podnikání,
 - c) který, je-li fyzickou osobou, splňuje všeobecné podmínky provozování živnosti podle zákona upravujícího živnostenské podnikání.

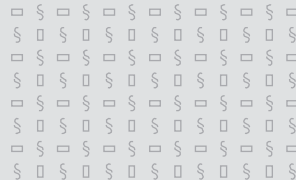
Vydavatel elektronických peněz malého rozsahu

- buď závazky vydavatele vyplývající z nevypořádaných částek vydaných elektronických peněz v členském státě nesmí přesáhnout zpravidla částku odpovídající 5 000 000 eur a v žádném okamžiku částku odpovídající 6 000 000 eur, nebo
- jím vydané EP přijímány jako platební prostředek pouze omezeným počtem poskytovatelů služeb
 - osoby ovládající, ovládané nebo ovládané stejnou osobou jako vydavatel nebo,
 - mají úzký finanční či obchodní vztah - společný marketing nebo distribuční síť,
 - poskytují služby ve stejné budově či komplexu budov.

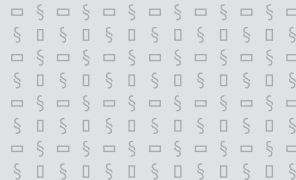
Prameny právní úpravy

- Zákon 284/2009 Sb., o platebním styku
 - Nahradil zákon č. 124/2002 Sb., o platebním styku - účinný do 31. 10. 2009 včetně
- Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
- Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech
- Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance
- Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi
 - Všechny uvedené ve znění pozdějších předpisů

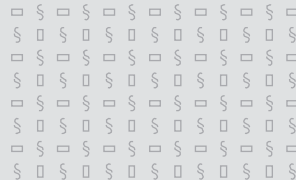
Harmonizace platebních prostředků

- Směrnice č. 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES.
- Směrnice v režimu plné harmonizace - danou oblast nelze upravit přísněji ani mírněji, než směrnice stanoví, s výjimkou otázek ve směrnici neupravených.
- Publikace: 5. 12. 2007, transpozice do: 1. 11. 2009
- Česká republika transpozici stihla, zákon č. 284/2009 Sb. vstoupil v účinnost přesně k 1. 11. 2009

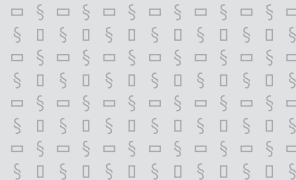
Harmonizace elektronických peněz

- Směrnice 2009/110/ES o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností, o změně směrnic 2005/60/ES a 2006/48/ES a o zrušení směrnice 2000/46/ES.
- Publikace: 10. 10. 2009, transpozice do: 1. 5. 2011
- Česká republika transpozici nestihla, zákon č. 284/2009 Sb. vstoupil v účinnost k 27. 5. 2011.

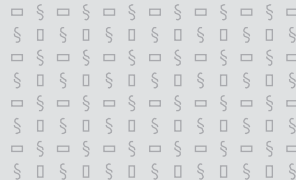
Další prameny právní úpravy EU

- Právo Evropské unie:
- *Dána přímá aplikovatelnost:*
 - - nařízení ES/924/2009 o přeshraničních platbách v eurech
 - - nařízení ES/1781/2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků
- *Není dána přímá aplikovatelnost:*
 - - směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu
 - - směrnice 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry
 - - směrnice 2009/110/ES o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností, o změně směrnic 2005/60/ES a 2006/48/ES a o zrušení směrnice 2000/46/ES.

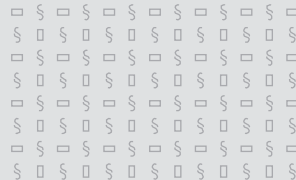
Kdo je banka?

- Akciová společnost mající bankovní licenci
- Základní kapitál banky 500.000.000,- Kč (§ 4 odst. 1 zákona o bankách)
- Peněžité vklady v základním kapitálu nejméně 500.000.000,- Kč
- Vedena v seznamu bank a poboček zahraničních bank ČNB -
https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB15.BASIC_LISTINGS_RESPONSE_3?p_lang=cz&p_DATUM=05.05.2011&p_hie=HI&p_rec_per_page=25&p_ses_idx=1.

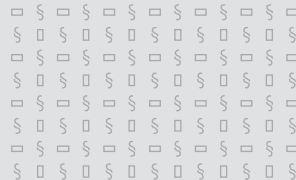
Subjekty obdobné bance

- Mezibankovní platební styk obdobně i mezi dalšími subjekty:
- - družstevní záložny , stavební spořitelny (nemají SWIFT kód - viz dále)
- - ČNB, ostatní centrální banky
- - vypořádací centra (UNIVYC)
- - zahraniční subjekty odpovídající bankám

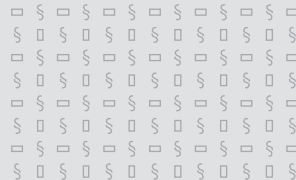
Mezibankovní platební styk

- § 38 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů - účty mezibankovního platebního styku:
- *ČNB je oprávněna provozovat systémy pro mezibankovní platební styk. ... (jeho účastníkům) je veden v systému ČNB účet obdobný účtu mezibankovního platebního styku podle zvláštního právního předpisu, uzavřeli ČNB s těmito osobami smlouvu o vedení účtu platebního styku a předávání dat mezibankovního platebního styku.*

Účet mezibankovního platebního styku I

- zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, § 20b odst. 2:
- *ČNB vede bance, která je účastníkem platebního systému provozovaného ČNB, účet mezibankovního platebního styku v českých korunách. Účet mezibankovního platebního styku nemůže být předmětem výkonu rozhodnutí nebo předběžného opatření.*
- Účty mezibankovního platebního styku mají i pobočky zahraničních bank.

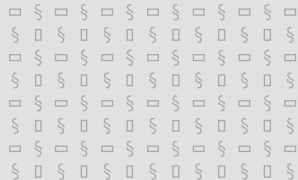
Účet mezibankovního platebního styku II

- Ustanovení i družstevní záložny - § 13a zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, ve znění pozdějších předpisů. (povinné užití platebních systémů s neodvolatelností zúčtování - u bank obdobné ustanovení neexistuje z důvodu nutnosti harmonizace)
- Z tohoto účtu uhrazovány platby při mezibankovních převodech.

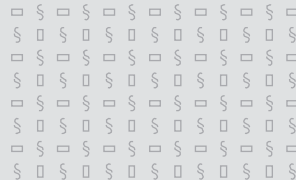
Platební styk z hlediska mezinárodního práva

- harmonizace podle práva Evropského společenství - platby v měně EURO - Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 o přeshraničních platbách v eurech - bezprostřední závaznost pro celé EU.

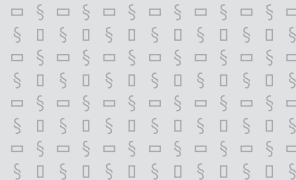
Mezibankovní platební styk v platebním systému I

- CERTIS - jediný český platební systém s neodvolatelností zúčtování
- Podle zákona o bankách platební styk v rámci ČR v české koruně, může probíhat v platebním systému s neodvolatelností zúčtování - u spořitelních a úvěrních družstev musí.

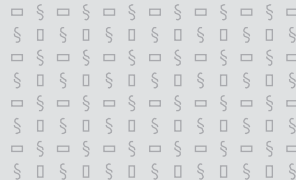
Platební systém obecně

- = systém s jednotnými pravidly, který slouží k provádění, zúčtování nebo vypořádání platebních transakcí
- PS obecně pouze musí dodržovat požadavky na přístup k systému a účast v systému:
 - Nediskriminaci,
 - Přiměřenost,
 - Neodůvodněné rozlišování mezi kategoriemi osob.

Platební systém s neodvolatelností zúčtování:

- = systém, který zajišťuje převody peněžních prostředků, jestliže:
 - Má alespoň 3 účastníky (obecně) nebo 2 účastníky (pokud zajišťuje propojení 2 platebních systémů s neodvolatelností zúčtování)
 - Je provozován na základě písemné smlouvy uzavřené mezi všemi účastníky systému nebo na základě dvoustranných písemných smluv mezi provozovatelem systému a účastníky systému,
 - Provozovateli systému bylo uděleno povolení k provozování platebního systému s neodvolatelností zúčtování,
 - Provádí převody peněžních prostředků podle zákonných pravidel a
 - Jeho existenci a název oznámila Česká národní banka Komisi EU.

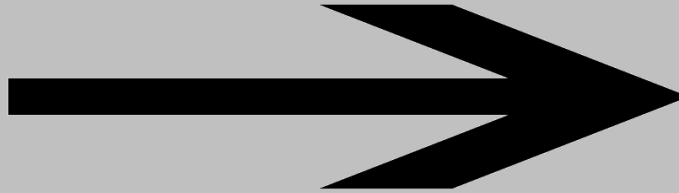

Vysvětlení k následujícím schémátům

- Převádějící banka (plátce/příjemce) se nazývá poskytovatel.
- K mezibankovním platbám může z platebních systémů sloužit pouze platební systém s neodvolatelností zúčtování.
- Platební styk mezi bankami i bez platebních systémů s neodvolatelností zúčtování - možnost vynucena harmonizací (směrnice 2007/64/ES)

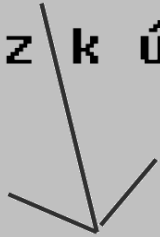
Mezibankovní převod/hladká platba

**Plátce =
příkazce**

Příjemce

Příkaz k úhradě

**Převádějící
banka plátce**

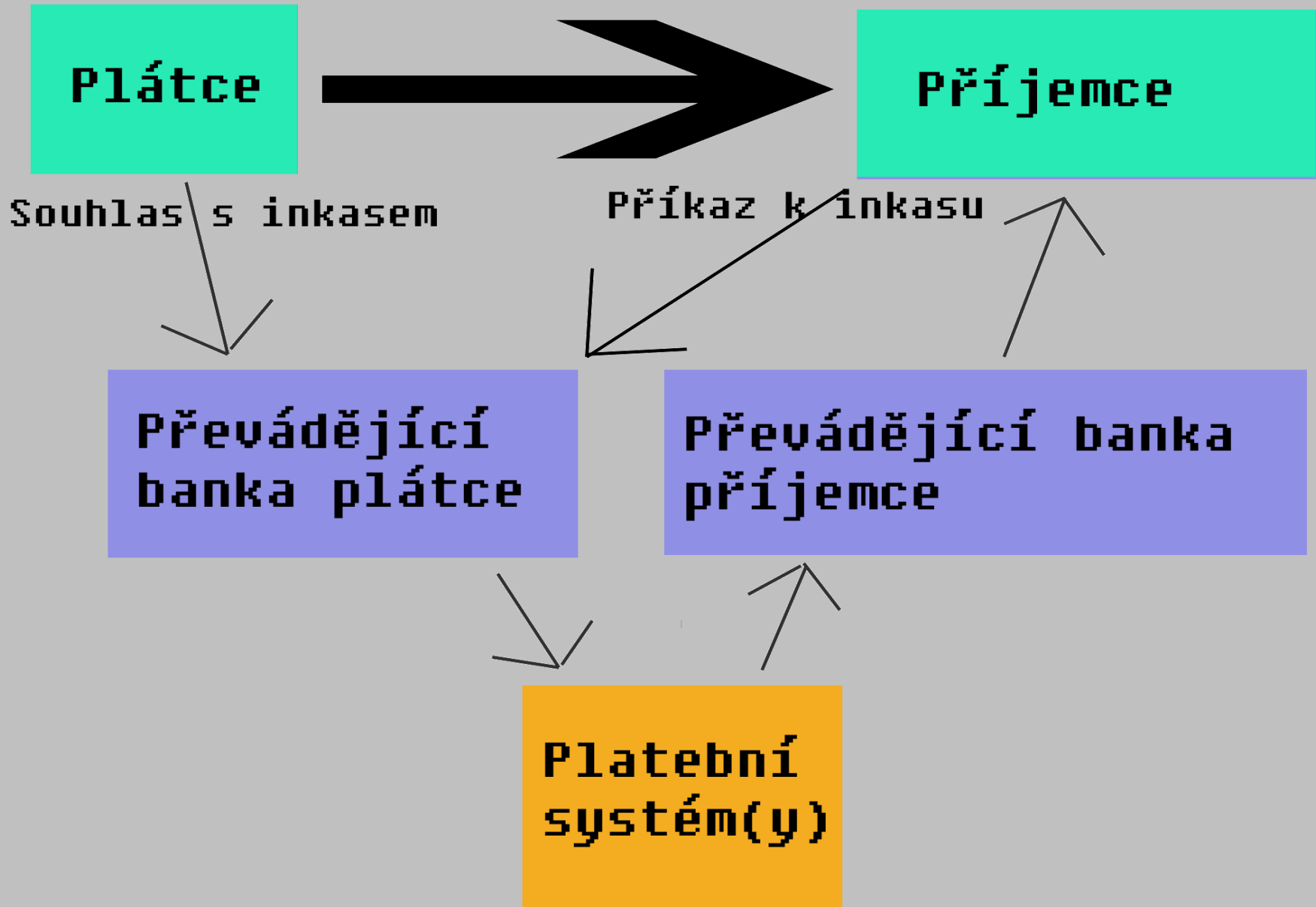
**Převádějící banka
příjemce**

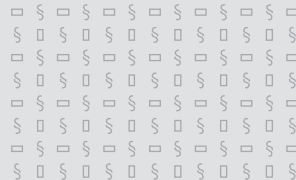

**Platební
systém(y)**

Mezibankovní převod/inkaso

Mezibankovní platební styk v platebním

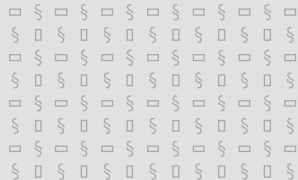
systemu III

- Banky se zapojují do zahraničních platebních systémů s neodvolatelností zúčtování (např. do slovenského SIPS).
- V platebních systémech s neodvolatelností zúčtování se používají i jiné měny než Kč (EUR v TARGET), případně více měn.

Platební styk mimo platební systémy I

- Použití SWIFT zpráv - obsahují příkazce, příjemce částky, typ zprávy (odpovídá typu platby) - v mezinárodním formátu čísla účtu a banky.
- Většina mezinárodních plateb probíhá přes SWIFT.

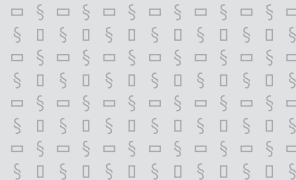
Platební styk mimo platební systémy II

- Využití vypořádacího systému ve smyslu §§ 82 - 90 zákona o podnikání na kapitálovém trhu (zúčtování vzájemných pohledávek a závazků z obchodů s investičními nástroji).

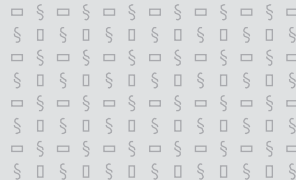
Platební styk mimo platební systémy III

- Telexové platby = platby prováděné pomocí dálkopisu
- - historicky používané platby
- - používá se u zemí, kde banky nejsou propojeny do SWIFTu - např. Mongolsko, Myanmar

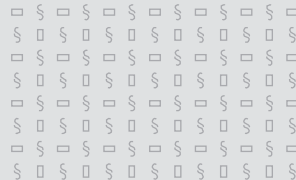
CERTIS

- = Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement system
- jediný platební systém v současnosti v provozu v ČR
- platební styk mezi bankami v ČR
- provozovatel ČNB
- používá způsob vyrovnání pohledávek Real Time Gross Settlement

CERTIS - historický vývoj

- V roce 1992 plně fungovalo Zúčtovací centrum Státní banky československé, přípravy už od 1990
- Po vzniku ČR od 1993 Zúčtovací centrum České národní banky
- ZC transformováno na platební systém CERTIS

SWIFT I

- SWIFT = Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication
- subjekt soukromého práva - společnost založená podle belgického práva - 1973
- provozuje celosvětový systém pro zasílání finančních zpráv - zprávy odpovídají platbám mezi bankami, ale navíc systémové zprávy

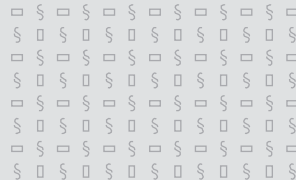
SWIFT II

- Banka má přidělen SWIFT kód = BIC kód - mezinárodně unikátní
- Přidělování SWIFT kódů popsáno technickou normou ISO 9362 (není to právní norma!)
- Liší se od vnitrostátního kódu banky, který není mezinárodně unikátní
- BIC = Bank Identification Code

SWIFT III

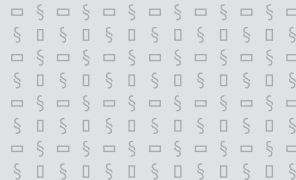
- SWIFT v současnosti funguje na bázi telekomunikací - zabezpečená datová síť
- SWIFT není platebním systémem ve smyslu českého práva!
- Přes SWIFT průměrně posláno více jak 12.000.000 zpráv za den
- Funguje na smluvním základě (smlouva mezi SWIFT a bankou)

Platební systém TARGET 1 x TARGET 2

- Platební systém TARGET - funguje v rámci celé eurozóny, k provádění přeshraničních plateb, i v zemích mimo eurozónu
- TARGET 1 - propojoval jednotlivé národní platební systémy, docházelo k řetězení platebních systémů
- X
- TARGET 2 - propojuje banky, nejsou potřeba národní platební systémy
- Přechod z TARGET 1 na TARGET 2: květen 2008

Smlouva o platebních službách

- Smlouvou o platebních službách se poskytovatel zavazuje uživateli
 - provádět pro něho platební transakce ve smlouvě jednotlivě neurčené („rámcová smlouva“),
 - provést pro něho jednotlivou platební transakci neupravenou rámcovou smlouvou („smlouva o jednorázové platební transakci“)
 - rámcová smlouva může stanovit podmínky pro vedení platebního účtu.

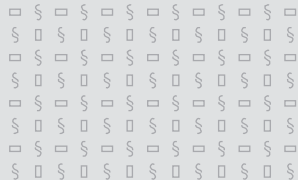
Platební transakce

- a) vložení peněžních prostředků na platební účet,
- b) výběr peněžních prostředků z platebního účtu,
- c) převod peněžních prostředků.

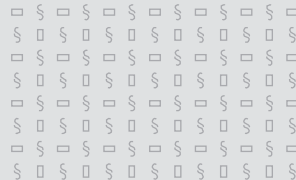
Platební příkaz I

- pokyn poskytovateli, jímž plátce nebo příjemce žádá o provedení platební transakce
- bezpodmínečný (tzv. příkaz k úhradě) nebo se stanovenými podmínkami - pak se provede po splnění podmínek (např. dokumentární platby - dokumentární akreditiv)

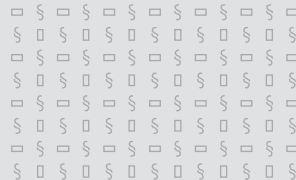
Platební příkaz II

- K účinnosti příkazu je vždy potřeba přijetí příkazu bankou (§ 94 ZPS) - dvoustranný právní úkon - možnost odmítnutí provést
- forma smlouvy o jednorázové platební transakci nebo příkaz udíleného v rámci účinnosti rámcové smlouvy

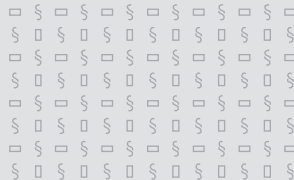
Platební příkaz III

- Druhy:
 - 1) příkaz vydávaný plátcem (hladká platba)
 - 2) příkaz vydávaný příjemcem (inkaso)
- Dělení:
 - 1) v rámci jedné banky => nedojde k mezibankovnímu platebnímu styku
 - 2) mezi bankami => dojde k dtto (převod přes platebním systém s neodvolatelností zúčtování)

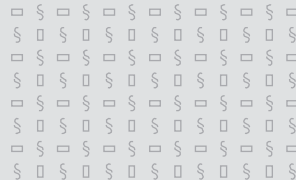
Platební příkaz IV

- Povinně poskytované smluvní informace:
 - Před uzavřením smlouvy o jednorázové platební transakci,
 - Před uzavřením rámcové smlouvy
 - Před provedením platební transakce
 - Informace příjemci ex post o platební transakci u smlouvy o jednorázové platební transakci
 - Informace plátcí ex post o platební transakci u smlouvy o jednorázové platební transakci
 - Dtto x2 u transakce z rámcové smlouvy (§ 90, § 91)
 - Informace o rámcové smlouvě na žádost

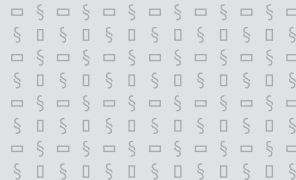
Opravné zúčtování I

- § 20c zákona o bankách
- provádí se při zúčtování částky v rozporu s příkazem nebo při použití nesprávného bankovního spojení
- banka na účet oprávněného příjemce převede peněžní prostředky ve správné výši spolu s úroky

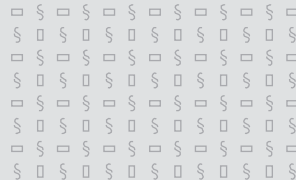
Opravné zúčtování II

- lze provést do 3 měsíců ode dne vzniku chyby v zúčtování - prekluzivní lhůta
- zmocnění České národní banky k vydávání sekundárních prováděcích předpisů - vyhlášek - v této oblasti
- nelze provést k tíži účtů správců daně (FÚ, FŘ, CÚ, CŘ, soud...)

Korespondenční banky

- Banky, které mezi sebou mají dvoustranné příp. vícestranné smlouvy o vzájemném platebním styku, jsou korespondenčními bankami - platby jsou přes ně přeposílány
- Obvykle zahraniční banky
- Seznamy korespondenčních bank publikovány online.

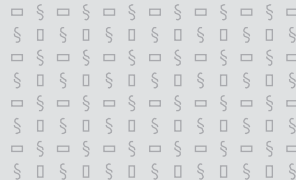
Korespondenční banky II

- Korespondenční banky se nevyužijí, když platba je zpracována přes platební systém nebo se zřetězí více platebních systémů za sebou (platby v rámci ČR přes CERTIS, v rámci eurozóny přes TARGET).
- Používají se např. při posílání plateb do USA.

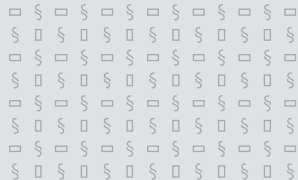
Číslo účtu - vnitrostátní

- Banky v ČR reprezentovány 4-ciferným číslem - kódem banky nebo 4-znakovým slovem - kódem banky.
- Uvádí se navíc k číslu účtu, obvykle za lomítko:
1111111111/0700
- 0100 - Komerční banka, 0300 - ČSOB
- Znakový kód pro KB a ČSOB: KOMB, CEKO

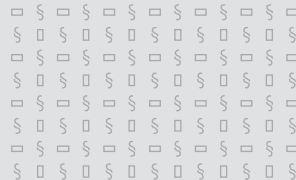
IBAN

- IBAN = mezinárodní číslo účtu u banky = International Bank Account Number
- obsahuje: kód země (CZ) + kontrolní číslo (65) + vnitrostátní kód banky (0800) + číslo účtu (0000192000145399)
- Př.: CZ65 0800 0000 1920 0014 5399
- pořadí a délka částí v jednotlivých zemích se může lišit! vždy obsaženy: kód země a 2 kontrolní čísla na začátku (první 4 znaky)

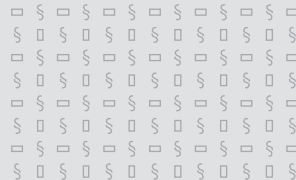
IBAN II

- Př.
- DE89 3704 0044 0532 0130 00
- FR14 2004 1010 0505 0001 3M02 606
- GB29 NWBK 6016 1331 9268 19
- GR16 0110 1250 0000 0001 2300 695
- MT84 MALT 0110 0001 2345 MTLC AST0 01S

IBAN III

- - IBAN se nevyužívá v USA, používá se hlavně v ES.
- - Podle čl. 4 odst. 1 nařízení ES/924/2009 je povinností banky sdělit každému klientovi na jeho vyžádání, jestliže to připadá v úvahu:
 - 1. číslo jeho účtu ve formátu IBAN
 - 2. BIC/SWIFT kód banky

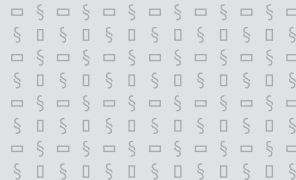
Dohled nad mezibankovním platebním stykem I

- provádí ČNB (také ECB a jiné centrální banky, pokud jde o pobočku zahraniční banky)
 - povinnost mlčenlivosti
 - provozní a technické požadavky
 - povinné audity
 - požadavky na další konkrétní aktivity
- + Evropský orgán pro bankovníctví (dle nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 o o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví))

Dohled nad mezibankovním platebním stykem II

- opatření k nápravě - vydává ČNB
- pokuty - dtto
- ochrana osobních údajů - dohled provádí Úřad pro ochranu osobních údajů
- kontrola správcem daně v oblasti daňové (banka je poplatníkem různých daní)

Příklady již zrušené právní úpravy

- Vyhláška Státní banky československé č. 414/1991 Sb., o mezibankovním platebním styku a zúčtování (účinná do 31. 12. 1991)
- Vyhláška Státní banky československé č. 51/1992 Sb., o platebním styku a zúčtování mezi bankami (účinná od 1. 2. 1992 do 29. 2. 2004)
- Zákon č. 124/2002 Sb., o platebním styku (účinný od 1. 1. 2003 do 31. 10. 2009)

Děkuji vám za pozornost

■ Dotazy?

-> JUDr. Bc. Libor Kyncl, Ph.D.

-> libor.kyncl@law.muni.cz

-> Masarykova univerzita, Právnická fakulta

-> Katedra finančního práva a národního hospodářství